

الگوی مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای

عالی امنیت ملی ج.ا.ایران

عبدالرضا باقری^۱

حمید پیشگاه هادیان^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۵

چکیده

سیاست‌گذاری حاصل تعامل پیچیده بین افراد، نهادها، ایده‌ها و منافع است. سیاست‌گذاری در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران بر مبنای موضوعاتی است که برای بخش یا بخش‌هایی از جامعه مشکل امنیتی ایجاد می‌کند. از این رو، شناخت صحیح مسئله، نقش اساسی در شروع فرایند سیاست‌گذاری دارد، چراکه هر گام نادرست، زنجیره‌ای از اشتباهات بعدی را به دنبال می‌آورد که خود نیازمند سیاست‌گذاری جدید برای بازگرداندن وضعیت به حالت اولیه است. این پژوهش با هدف ارائه الگوی مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری انجام شد. پژوهشگران در پی پاسخ به این سؤال که «الگوی مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی چیست؟»، با بهره‌گیری از جامعه خبرگی به تعداد ۱۸ نفر و انجام مصاحبه هدفمند کیفی، به استخراج نکات کلیدی و متغیرهای مهم مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورا مبادرت نموده و سپس با دسته‌بندی و برقراری روابط بین متغیرها با استفاده از روش تحلیل محتوا و همبستگی، فرایند اصلی سیاست‌گذاری در مرحله «شناخت مسئله» را احصا و ارائه نموده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که الگوی مطلوب مسئله‌یابی شامل پنج مؤلفه احساس وجود مسئله، کالبدشکافی مسئله، محک مسئله با تراز مسائل ملی، پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی و آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری است.

کلید واژگان: امنیت، سیاست‌گذاری، شورای عالی امنیت ملی، مسئله.

^۱ دانشجوی دکتری علوم سیاسی گرایش سیاست‌گذاری عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران

مرکزی ab53.bagheri@yahoo.com

^۲ استادیار روابط بین‌الملل دانشکده علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی (نویسنده مسئول)

ham.pishguahadian@iauctb.ac.ir

مقدمه

سیاست‌گذاری حاصل تعامل پیچیده بین افراد، نهادها، ایده‌ها و منافع است: (Peter & Pierre), 2006) و سازوکار کلیدی حکمرانی ملی نظام‌های سیاسی، سیاست‌های ملی هستند. دولت‌ها با اتکا به چنین ابزاری اهداف عالی خود را محقق می‌سازند. برخی مراجع شش منبع اصلی برای تدوین راهبرد مؤثر در سیاست‌گذاری نام می‌برند: (۱) قدرت قانونی رسمی برای تصمیم‌گیری؛ (۲) افکار عمومی؛ (۳) اطلاعات؛ (۴) نیروهای قابل بسیج؛ (۵) منابع مالی و (۶) رهبری خبره و ماهر (Sabatier & Weible, 2005: 27). همه ذی‌نفعان با در اختیار گرفتن این منابع می‌توانند اطمینان کسب کنند که بر سیاست‌ها و تصمیمات کلان اثرگذار هستند (حایری یزدی و ملکی، ۱۳۹۶: ۱۳). یکی از قلمروهای کلیدی سیاست‌های ملی، حوزه امنیتی است. درواقع، نخستین نهادهای سیاست‌گذار در حوزه مسائل مربوط به امنیت ملی، هم‌زمان با پایان جنگ جهانی دوم و آغاز جنگ سرد، فعالیت خود را در کشورهای مختلف آغاز کردند. پیش از این دوره، روند مداخله دولت‌ها در حوزه مسائل امنیتی بیشتر تابع مصوبات قانون‌گذاری آنها بود و در این بین، به‌طور طبیعی نخستین جنبه این قانون‌گذاری‌ها نیز با مسئله برخورد کیفری با تهدیدات داخلی بود و از همین‌رو اولین قوانین ناظر بر سیاست‌گذاری امنیتی را باید قوانین مربوط به جرم‌انگاری رفتارهای ضددولتی و قوانین ناظر بر تشکیل نهادهای مقابله‌کننده با تهدیدات خارجی دانست (Allock, 2002: 24). پس از مدتی دولت‌ها به این نتیجه رسیدند که باید در قالب نهادهای سیاست‌گذار مستقل از قوه مقننه، به سیاست‌گذاری در حوزه مسائل امنیتی مبادرت نمایند. در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی و به‌دنبال طی دوره‌ای از تمرکز نداشتن نهادهای امنیتی، سرانجام در جریان بازنگری قانون اساسی تشکیل شورایی با عنوان شورای عالی امنیت ملی پیش‌بینی گردید که ساختار و وظایف آن در اصل ۱۷۶ قانون اساسی تبیین شده است (مقدسی و اکبری، ۱۳۹۶: ۸۷۴). دستگاه سیاست‌گذاری امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به رهبری شورای عالی امنیت ملی، مسئولیت مسئله‌یابی، طراحی، تدوین، مدیریت، نظارت و ارزشیابی سیاست‌های امنیت ملی را به‌عهده دارد. با وجود جایگاه بی‌بدیل شورای عالی امنیت ملی در زمینه سیاست‌گذاری و مدیریت امنیت ملی، نتایج حاصله به‌گونه‌ای است که بین میزان سیاست‌های تدوین شده و میزان اجرای آنها فاصله زیادی احساس می‌شود. این فاصله‌گویای آن است که شورای عالی

امنیت ملی در سیاست‌گذاری با مسائلی نظیر نحوه ورود مسئله به شورا، سازوکار شورا در خصوص مدیریت مسائل در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، تمیز مسائل عادی از مسائل ملی و اولویت‌بندی پردازش مسائل روبرو است. از این رو، پژوهشگران به منظور رفع مشکلات موصوف برای گام نخست چرخه سیاست‌گذاری - مسئله‌یابی، در نظر دارند با کنکاش پیرامون این موضوع، با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوا و ابزارهای مصاحبه هدفمند و پرسشنامه محقق‌ساخته به این سؤال پاسخ دهند که «الگوی مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی چیست؟».

ادبیات نظری تحقیق

مفهوم‌شناسی

مسئله‌شناسی در سیاست‌گذاری

اگر این سخن که «دستور کار سیاست‌گذاری شامل مجموعه‌ای از مشکلات است که در خصوص آنها بحث و مناظره و حتی مداخله صاحبان قدرت مشروع سیاسی را لازم می‌نماید» (Padioleau, 1982: 25)، نقطه آغاز بحث انتخاب شود، باید پذیرفت که فرایند سیاست‌گذاری با شناخت مسئله یا مشکل آغاز می‌شود. اگر مسئله به درستی شناسایی نشود یا تقدم و تأخر مسائل روشن نباشد یا اینکه روشن نشود یک مسئله در کدام مرحله است و آیا به مشکل یا معضل تبدیل شده است یا چه زمانی این اتفاق خواهد افتاد، این وضعیت نه تنها به فرسایش مشروعیت سیاست‌گذاران و از نگاهی کلی‌تر نظام سیاسی منجر می‌شود بلکه زنجیره‌ای از اشتباهات بعدی را به دنبال می‌آورد که خود نیازمند سیاست‌گذاری جدید برای بازگرداندن وضعیت به حالت اولیه است (ملک‌محمدی، ۱۳۹۵: ۴۱-۴۰).

در تعریف سازمانی؛ مسئله، مجموعه علائم نشانگر قریب‌الوقوع بودن تغییری ناخواسته یا پیش‌بینی‌نشده در زمان، هزینه یا شانس تحقق اهداف مصوب یا ناکارآمد شدن هدف، به نحوی که اتخاذ یک تصمیم جدید را ضروری سازد، نامیده می‌شود. مسائل معمولاً در قالب برآورد تهدید یا برآورد فرصت، تدوین و به سلسله‌مراتب ارائه می‌گردد (کوثری، ۱۳۹۱: ۲۱).

ویژگی‌های مسئله در سیاست‌گذاری

در مورد اینکه یک دغدغه چگونه به یک مسئله تبدیل می‌شود تا امکان ورود به دستور کار را پیدا کند و صاحب‌منصبان سیاسی را در مسیر سیاست‌گذاری برای آن قرار دهد، جونز^۱ در نوشته خود با عنوان «مقدمه‌ای بر مطالعه سیاست‌گذاری عمومی» از سه ویژگی برای یک مسئله یاد می‌کند: نیاز، نارضایتی و محرومیت. مسئله‌ای با این مشخصات زمانی که ادراک شد، گسترش می‌یابد و افراد بیشتری را در دایره این ادراک قرار می‌دهد و بدین ترتیب به موضوعی برای سیاست‌گذاری عمومی تبدیل می‌شود (جونز، ۱۹۷۰: ۱۷).

وحید از چهار مرحله ادراک مشکل به‌عنوان مبنایی برای شناخت آن، تعریف مشکل به‌عنوان بیان واقعیت‌ها، تجمع به‌عنوان گذار از شناخت فردی به شناخت گروهی و سرانجام، نمایندگی به‌عنوان کاری گروهی برای وارد کردن مسئله به دستور کار سخن می‌گوید (وحید، ۱۳۸۳: ۲۷).

بنابراین، یک مسئله سیاسی، مسئله‌ای است که حکایت از وجود یک نیاز یا نارضایتی از سوی تمام یا بخشی از مردم را دارد که مستلزم بازبینی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری است، اما مسائل سیاست‌گذاری همه از یک جنس نیستند. برخی مسائل هستند که ورود آنها به چرخه سیاست‌گذاری امری الزامی است، اما گاهی دغدغه‌هایی وجود دارد که شاید در آینده‌ای نزدیک به یک مسئله یا معضل تبدیل شود. با اینها چه باید کرد؟ آیا آنها هم می‌توانند وارد دستور کار سیاست‌گذاری شوند؟ از اینجا است که تعریف ویژگی‌های لازم برای ورود یک موضوع به دستور کار سیاست‌گذاری به مسئله‌ای قابل توجه تبدیل می‌شود. از این رهگذر، هاگ و گان^۲ با تمرکز بر این پرسش که یک موضوع چه زمانی به سطحی می‌رسد که وارد دستور کار سیاست‌گذاری می‌شود، از چند ویژگی یاد می‌کنند:

۱. موضوع به حدی رسیده باشد که دیگر نتوان آن را نادیده گرفت؛
۲. دارای نوعی ویژگی خاص باشد که موضوع را بزرگ کرده است؛
۳. دارای جنبه‌ای محرک باشد، به‌گونه‌ای که توجه رسانه‌ها را به دلیل منافع انسانی جلب کند؛

¹ Jones

² Hogwood & Gunn

۴. تأثیرات موضوع فراگیر باشد؛

۵. به‌نوعی با قدرت یا مشروعیت در جامعه مرتبط باشد.

نادیده گرفتن موضوعی با این ویژگی‌ها ممکن است مشروعیت قدرت سیاسی را در معرض سایش قرار داده و از اینجاست که راه برای ورود آن به دستور کار سیاست‌گذاری هموار می‌شود (Hogwood & Gunn, 1984: 68).

کاب و الدر^۱ نیز وارد شدن یک موضوع به دستور کار سیاست‌گذاری را مستلزم وجود سه پیش-نیاز برای آن موضوع می‌دانند:

۱. توجه گسترده و عمومی یا دست‌کم وجود آگاهی گسترده از موضوع؛

۲. ملاحظه مشترک و توجه عمومی به این مسئله که موضوع نیازمند نوعی اقدام برای حل آن است؛

۳. درک مشترک از اینکه دولت باید وارد عمل شود (Cobb & Elder, 1971: 892).

دیویس^۲ مرحله مسئله‌شناسی را شامل سه فرایند آغاز، انتشار و پردازش می‌داند. آغاز به‌معنای طرح یک تقاضای عمومی است. این تقاضا در مرحله انتشار، به موضوعی برای کنش دولت یا نهادهای عمومی تبدیل می‌شود و سرانجام در مرحله پردازش به‌عنوان یک ورودی به درون دستور کار راه می‌یابد. نکته محوری بحث دیویس نوع موضوع مطرح شده است. در واقع، نوع موضوعات، تعیین‌کننده راه‌یابی آنها به چرخه سیاست‌گذاری و جایگاه و محل قرار گرفتنشان در دستور کار است (Davis, 1974: 61).

سؤالی که ممکن است پیش‌آیند آن است که اگر هر دغدغه یا مسئله‌ای امکان بالقوه تبدیل شدن به موضوعی برای سیاست‌گذاری را داشته باشد، آنگاه با انبوهی غیرقابل‌شمارش از موضوعات روبه‌رو هستیم که باید در یک دستور کار بی‌انتهای قرار گیرد و بدون شک پرداختن به آنها نه از نظر زمانی و نه از نظر نیروی انسانی متخصص امکان نخواهد داشت. اینجاست که بحث مسئله‌یابی و مسئله‌شناسی خودنمایی کرده و به‌عنوان مهم‌ترین قسمت از فرایند سیاست‌گذاری مشخص می‌شود.

¹ Cobb & Elder

² Davis

شناخت مسئله در سیاست‌گذاری امنیتی

سیاست‌گذاری امنیتی، در وهله نخست، به دنبال درک مسئله امنیتی، تمرکز بر آن و سپس یافتن راه‌حل مناسب است. یافتن مسئله و شناخت آن اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا مسئله‌ای که دیده نشود یا نادرست دیده شود، هر دو در حکم شناخته نشدن است. مسئله‌ای که شناخته نشود، حل نمی‌شود و اگر حل نشود ممکن است به بحران تبدیل شود. مسائل، در ابتدای راه ممکن است با تمهیداتی ساده و کم‌هزینه حل شوند، اما زمانی که به بحران انجامیدند، حل آنها دشوار و با هزینه بسیار خواهد بود. شکل ذیل نشان می‌دهد که چگونه یک دغدغه ممکن است در مسیر خود در نهایت به یک فاجعه امنیتی تبدیل شود.

شکل شماره ۱: مراحل تبدیل دغدغه به فاجعه (ملک محمدی، ۱۳۹۵: ۱۹)

شدت مسئله در هر مرحله، از مرحله قبلی بیشتر است و هزینه‌های مادی و معنوی آن در بسیاری از موارد با تناسب هندسی افزایش می‌یابد (ملک محمدی، ۱۳۹۴: ۱۹). علاوه بر آن، حرکت از دغدغه به فاجعه ممکن است در میانه راه وارد حوزه‌های دیگر هم بشود و برای مثال، چهره‌های اقتصادی، اجتماعی و... به خود بگیرد. البته باید توجه داشت که سیاست‌گذاری الزاماً برای حل مشکل ایجاد نمی‌شود، بلکه گاهی لازم است تا برای بهتر شدن وضعیت در یک زمینه، تطابق با شرایط جدیدی که به وجود آمده است یا احتمال دارد به وجود آید و یا حتی رفع برخی نیازها، سیاست‌هایی وضع شود. این سیاست‌ها باید دارای برخی ویژگی‌ها از جمله وضوح سیاست، قابلیت اجرا، انعطاف‌پذیری و جامعیت باشند (رضائیان، ۱۳۶۹: ۱۰۶).

سیاست‌گذاری امنیتی از دل موضوعاتی درمی‌آید که برای بخش یا بخش‌هایی از جامعه مشکل امنیتی ایجاد می‌کند. در برخی موارد ممکن است یک مسئله امنیتی کوچک و یا فردی به یک مسئله امنیتی بزرگ و عمومی تبدیل گردد که بیش از مشکلات شخصی به پاسخ‌های دولتی نیاز دارد. درگیری تعداد زیادی از افراد با همان مسئله ممکن است آن را تبدیل به یک موضوع سیاست‌گذاری عمومی کند. برخی مسائل در ابتدا به عنوان مسئله فردی بروز می‌کنند و سیر خود را

برای تبدیل شدن به مسئله عمومی طی می‌نمایند که در مرحله‌ای، آشوب‌های اجتماعی نیز ایجاد می‌کنند و کاندیدای فعالیت سیاست‌گذاری امنیتی می‌شوند.

از این رو، گام نخست در شناخت مسئله، تعریف مسئله است که خود فرایندی مشکل و اختلاف‌زا است؛ زیرا مدیران، صاحب‌نظران و کارشناسان، متناسب با دانش، تجربه و منافع شخصی و نیز نقشی که در یک محیط یا یک فرایند به‌عهده دارند، شناخت‌های متفاوتی از یک مسئله ارائه می‌دهند. این اختلاف در برداشت‌ها، امری صرفاً نظری نیست بلکه انتخاب مرجع ضمیر نامناسب و معرفی متولی غیرمتخصص، می‌تواند مقدمه‌اتلاف هزینه و زمان همراه با احساس شکست و سرخوردگی باشد. بنابراین، یکی از راه‌های رفع این اختلاف‌ها در شناخت مسائل، مهندسی مسئله است. مهندسی مسئله دربرگیرنده پنج توضیح در موارد ذیل است:

- دلایل، انگیزه‌ها و اسباب تولد مسئله؛
- دلایل، انگیزه‌ها و اسباب تداوم مسئله؛
- تعیین جهت حرکت و سرعت رشد آن؛
- برآورد آثار و تبعات کمی و کیفی مسئله بر محیط؛
- برآورد آثار و تبعات کمی و کیفی مسئله بر اهداف و منافع (کوثرنژاد، ۱۳۹۵: ۵۷).

مشکلات ساختاری مسئله‌نما

تمامی عملکردهای درست منتهی به دستاوردهای ارزشمند، با انتخاب هدف‌های روشن و دقیق آغاز می‌شود. لازمه رسیدن به دستاوردهای ارزشمند و تحقق اهداف این است که همه عوامل، حداقل در دو مورد ذیل ابهامی نداشته باشند:

الف) اقدامات معطوف به اهداف عینی چیست؟ و چه کاری از آنان خواسته شده است؟

ب) اقدامات مناسب چگونه انجام می‌شود؟

برخی مشکلات در محیط اجرای هدف وجود دارند که از ابتدا هزینه و زمان وصول به اهداف با ملاحظه تأثیر ایجابی یا سلبی آنها مورد تأیید و تصویب تصمیم‌گیران واقع می‌شود، لذا پس از

هدف‌گذاری نمی‌توان این مشکلات را به‌عنوان مسئله (تهدید) طرح و آنها را بهانه عدم تحقق به‌موقع اهداف قرار داد. ازجمله این مشکلات، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مشکلات قانونی (عدم شفافیت قوانین، وظایف و اختیارات کارکنان و سازمان‌ها)؛
- مشکلات مدیریتی (عدم برخورداری برخی مدیران از تخصص کافی، سخن‌پراکنی و عمل‌گریزی، جلسه‌محوری به‌جای تصمیم‌محوری، مقاومت در برابر تغییر، ایفای نقش دوگانه سیاسی - اجرایی، فقدان نگاه فرابخشی، نگاه به حال با توجه به گذشته، به‌جای نگاه به آینده با توجه به حال) (میرشاه‌ولایتی، ۱۳۸۸: ۴۷).

محورهای اختلاف در شناخت مسئله

معمولاً تفاوت دیدگاه‌ها و بروز اختلاف در چهار بخش اصلی فرایند شناسایی یک مسئله روی می‌دهد. این بخش‌ها عبارت‌اند از:

- تعیین نوع و جنس مسئله که تأثیر بسیاری بر برداشت‌های ایجابی (فرصتی) یا سلبی (تهدیدی) نسبت به آن دارد.
- معرفی منشأ و دلایل اصلی پیدایش و بروز مسئله و تفکیک آن از دیگر عوامل مؤید و پشتیبان آن یا عوامل منتقل‌کننده و منعکس‌کننده آن.
- در برآورد آثار و تبعات مادی و معنوی کوتاه‌مدت و درازمدت مسئله بر بازیگران نهادها و ارزش‌های مختلف.
- تشخیص اهمیت نسبی یک مسئله در مقایسه با دیگر مسائل درک‌شده (کوثرنژاد، ۱۳۹۵: ۶۱).

راه‌های شناخت مسئله در سیاست‌گذاری امنیتی

مؤلفه‌های متعددی در شناسایی مسئله مؤثرند. اولین و کلیدی‌ترین آنها که می‌تواند به‌عنوان شاخص اصلی معرفی گردد، هدف است. مسئله بر اساس هدف تعیین می‌شود.

دومین مؤلفه؛ کمیت و کیفیت برخورداری از قدرت در مسیر تحقق اهداف (راهبردهای اجرایی) است. بسیاری از مسائلی که سال‌ها دغدغه یک دولت ضعیف است، اساساً مورد توجه دولت‌هایی در ابعاد بازیگری جهان و منطقه نیست.

سومین مؤلفه؛ موقعیت و شرایط فرد یا نهادی است که مسئله معطوف به اوست و قصد دارد در این مورد تصمیم بگیرد. موقعیت‌های مختلف نهادی شرایط ویژه‌ای را بر فرایند سیاست‌گذاری تحمیل می‌کند که محصول نوسانات قدرت و موضع بازیگران صحنه است. بنابراین در شناخت مسائل امنیتی سه عامل هدف، توانایی و موقعیت مؤثر است (کوثرنژاد، ۱۳۹۵: ۶۷).

مسئله‌شناسان سنتی در سیاست‌گذاری امنیتی

پیر مولر فرانسوی در نوشته معروف خود با عنوان «سیاست‌گذاری عمومی»، ضمن بحث از بازیگران عرصه شناخت مسائل سیاست‌گذاری، با الهام از گرامشی (Gramsci, 1977: 597) واژه نخبگان یا روشنفکران را به کار می‌برد و این مجموعه را در سه گروه نخبگان حرفه‌ای، دیوانی و آزاد (محققان) دسته‌بندی می‌کند. او این مجموعه سه‌گانه از نخبگان را در قالب اصطلاحی با عنوان «واسطه‌ها» به کار می‌گیرد (مولر، ۱۳۷۹: ۶۱). سخن گفتن با زبان مولر در این مجال، این نکته را آشکار می‌سازد که در سیاست‌گذاری امنیتی، نخبگان حرفه‌ای شامل کارشناسان اطلاعاتی و امنیتی هستند که با اهداف مشترکی در یک واحد جمع می‌شوند. نخبگان دیوانی نیز شامل مدیران ارشد و تصمیم‌گیرندگان اصلی در حوزه امنیت‌اند و سرانجام نخبگان آزاد کسانی هستند که به یاری قدرت اندیشه، قلم و نگرینستی دگرگون به مسائل، فارغ از نگاه‌های مرسوم دیوانی یا صنفی، بازیگرانی تأثیرگذار در وضع و اجرای سیاست‌های امنیتی بشمار می‌روند و شامل نویسندگان، اساتید، محققان و مانند آن هستند. از نگاهی عملیاتی، بازیگران ذیل را نیز به‌عنوان مسئله‌شناسان این حوزه می‌توان معرفی کرد:

الف) عموم مردم

تشخیص مردم دلیلی برای وجود مسئله یا مسائل در جامعه است و لذا وارد شدن به حوزه پرسشگری از آنها، یکی از راه‌های تشخیص مسئله محسوب می‌شود. هرچند این روش در امور امنیتی، شاید ساده‌انگارانه، تقلیل‌گرا و غیرحرفه‌ای به‌نظر برسد، اما ثمرات مطلوبی به بار می‌آورد. نمونه

بارز استفاده از این روش در تشخیص مسائل امنیتی، راه‌اندازی و فعالیت ستادهای خبری و سایر روش‌های ارتباط حضوری و غیرحضوری است که به گواه کارشناسان، آثار مطلوب فراوانی داشته است. وجود مؤسسات معتبر مجری نظرسنجی‌های علمی از پیش‌نیازهای تحقق این روش در تشخیص مسئله امنیتی است. جمع‌آوری آشکار و پنهان ایده‌ها و نظرها در بین اقشار مختلف جامعه، از تکنیک‌های تشخیص مسئله امنیتی از طریق عامه مردم است. باوجوداین، استفاده از این روش، مسائل و مشکلاتی را نیز با خود دارد؛ از جمله اینکه، با توجه به محدودیت‌های افراد، ممکن است در جامعه مسائلی امنیتی وجود داشته باشد که نتایج آن برای افراد عادی جامعه ملموس نباشد و به‌وسیله سازوکارهای ساده، به‌کمند تشخیص درنیاید و توده مردم نتوانند آن را تشخیص دهند. مشکل دیگر اینکه، توده مردم معمولاً به برطرف کردن آثار سوء یک کمبود در زمان حال و به‌طور کوتاه‌مدت توجه دارند و کمتر به نتایج و راه‌حل‌های بلندمدت می‌اندیشند و این می‌تواند آسیبی در بیان مسئله از سوی آنان تلقی شود.

ب) کارشناسان و مدیران امنیتی

بی‌تردید از وظایف مهم مدیران و کارشناسان امنیتی، تشخیص به‌موقع مسائل امنیتی و حتی پیش‌بینی آن است. کارشناسان امنیتی با شناخت، علم، تجربه و استفاده از امکانات و تجهیزات در دسترس می‌توانند مسائل را تشخیص دهند، مدیریت و کنترل کنند و این نقش تا مرحله پایان سیاست می‌تواند ادامه داشته باشد. عوامل مختلفی در موفقیت این روش دخیل است که مهم‌ترین این عوامل، استفاده اثربخش از نیروهای شایسته و صاحب‌تجربه در مسائل امنیتی، آموزش مستمر کارشناسان و آشنایی با جدیدترین شیوه‌های علمی مدیریتی و اجرایی است؛ به‌عبارت‌دیگر، به‌منظور دانش‌محور کردن تشکیلات امنیتی، شامل توسعه و گسترش تجهیزات و امکانات موردنیاز در آن امور است.

ج) نخبگان با نگاه تشخیصی بر مبنای استفاده از روش‌های علمی

نخبگان علمی عبارت از کسانی است که به‌دلیل برخورداری از انباشت اطلاعات و داده‌های دانشی، دارا بودن قدرت اندیشه، قلم و نگرستن به مسائل، فارغ از نگاه‌های مرسوم دیوانی یا

صنفی، می‌توانند حوادث و مسائل امنیتی را پیش‌بینی و تحلیل کنند. این گروه از جمله مؤلفه‌های مهم در تشخیص مسائل محسوب می‌شوند.

د) ابتکارهای فرامرزی

این عنوان اگرچه ممکن است نامأنوس به نظر آید، اما در شرایطی ممکن است یک مسئله امنیتی در خارج از حکومت شناسایی و اعلام شود که مثال آن را می‌توان در تبادل‌های اطلاعاتی از سوی سرویس‌های امنیتی ملاحظه کرد. این شیوه، تهدیدات و ویژگی‌های خاص خود را دارد؛ از جمله اینکه، چگونگی اطمینان و اعتماد به اخبار مذکور نیز مستلزم بررسی لازم در فرایند خاص خود را دارد. همچنین در برخی موارد در این شیوه می‌بایست مراقبت‌های لازم صورت گیرد تا این اخبار و اطلاعات قبل از اینکه از طریق سیستم‌های امنیتی خارجی به مردم و سطوح مختلف جامعه منتقل گردد و افکار عمومی را با برجسته کردن آن مشکل با خود همسو کنند، از طریق نهادهای امنیتی، مدیریت شود (رضوی‌نژاد و ملک‌محمدی، ۱۳۹۷: ۲۹۰-۲۸۹).

چارچوب نظری

رهیافت‌های سیاست‌گذاری امنیتی

رهیافت هدف‌محور (مدل استراتژیک)

میشل کروزیه^۱ بنیان‌گذار جامعه‌شناسی سازمان‌ها در فرانسه و همکار او ارهارد فریدبرگ^۲ نقش بسزایی را در ارائه و توسعه رهیافت تحلیل استراتژیک ایفا نموده‌اند (Crozier, 1977: 61). تحلیل استراتژیک بر مبنای مفاهیمی چون بازیگر، سیستم، قدرت و هم‌کنشی^۳، استوار می‌باشد. در این قالب، فرد براساس خردگرایی محدود و میزان منابع قدرتی که در دسترس دارد سعی در رسیدن به اهداف خود در درون سیستم می‌نماید. رابطه فرد با سیستم یک‌جانبه نبوده بلکه مبتنی بر هم‌کنشی

^۱ Crozier. Michel

^۲ Friddberg. Erhard

^۳ Interaction

و روابط قدرت می‌باشد. بدین ترتیب، در برخی مواقع سیستم بر فرد و اهداف او تأثیر می‌گذارد و در مواقعی دیگر فرد بر سیستم و جهت آن. در این نگاه، قدرت رابطه است نه خصیصه و اگرچه در رابطه قدرت میان دو فرد یا فرد و سیستم، یکی در موقعیت بهتری می‌تواند باشد ولی نمی‌توان دیگری را فاقد اثر در نظر گرفت و کاملاً و دائماً منفعل دانست (Crozier, 977:65-69). این نوع سیاست‌گذاری در تفکرات بعضی از مکاتب عصر جدید، چون تعقل‌گرایی^۱ و مکتب تحصیلی^۲ ریشه دارد. در این مدل، سیاست‌گذاری مراحل ذیل را شامل می‌شود:

۱. شناخت و تهیه فهرستی از ارزش‌ها و اهداف اصلی نظام که سیاست‌گذاری معطوف به تحقق آنهاست؛
۲. تعیین خطمشی‌های ممکن؛
۳. پیش‌بینی هزینه و سود هر یک از خطمشی‌های مزبور؛
۴. تعیین ارزش هر یک از سیاست‌ها با توجه به هزینه و نتیجه آنها؛
۵. مقایسه ارزش‌های به‌دست‌آمده و انتخاب بهترین خطمشی (الوانی، ۱۳۷۸: ۳۹-۳۰).

رهیافت معضل‌محور (مدل مرحله‌ای)

مدل مرحله‌ای با قرار دادن اعمال تصمیم‌گیران و مسئولان حکومتی در مرکز توجهات خود، نگاه متفاوتی به مسائل عمومی از جمله معضلات امنیتی دارد. کاربرد مدل مزبور که برای نخستین بار چارلز جونز، استاد آمریکایی علوم سیاسی، آن را ارائه کرد، بعدها از سوی دیگر کارشناسان سیاست‌گذاری عمومی توسعه پیدا کرد. در مدل جونز^۳، عملکرد دولت و تصمیم‌گیران در بخش‌های اصلی حکومت، به پنج مرحله به‌هم وابسته، به شرح ذیل تقسیم می‌شوند (وحید، ۱۳۸۰: ۱۹۱):

- الف) مرحله شناخت مشکل و قرار گرفتن آن در دستور کار حکومت؛
- ب) مرحله ارائه راه‌حل‌ها؛
- ج) مرحله تصمیم‌گیری؛

¹ Rationalism
² Positivism
³ Jones model

د) مرحله اجرا؛

ه) مرحله ارزیابی.

پیشران‌های شناخت مسئله در سیاست‌گذاری امنیتی

عوامل پیشران، رویداد بحرانی (یا مجموعه‌ای از رویدادها) است که یک مسئله روزمره را به یک تجربه عمومی منفی و گسترده تبدیل می‌کند. به همین ترتیب، پاسخ عمومی و واکنش عمومی نسبت به آن تجربه، اساس موضوع خط‌مشی و سیاست‌گذاری است که نقشی در تحریک پیشرانی رویداد دارد. به بیان دیگر، عوامل پیشران، به عوامل تأثیرگذار بر روندها و رویدادهایی که ممکن است آینده متمایزی پدید آورند، اطلاق می‌شود. براساس این تعریف ابتدایی، مصادیق فراوانی به‌عنوان عوامل پیشران امنیتی وجود دارند که گاه حتی اصالتاً بحران امنیتی شناخته نمی‌شوند، اما می‌توانند به‌عنوان عاملی مهم در ایجاد بحران امنیتی یا در زمان بحران، به‌عنوان عامل تقویت‌کننده و گسترش‌دهنده، مطرح شوند. عوامل پیشران به‌دلیل غیرقابل‌انتظار بودن و البته داشتن ظرفیت برای اصلاح شرایط و برطرف کردن محدودیت‌های سیستم امنیتی مهم هستند. این عوامل باهم اجزای اصلی تقاضا برای وضع سیاست‌های جدید را در پی دارد (دانش‌فرد، ۱۳۹۲: ۴۷).

قلمرو

قلمرو به تعداد افراد در یک مرز جغرافیایی که به‌وسیله عوامل پیشران تحت تأثیر قرار می‌گیرند، اطلاق می‌شود. اگر یک رویداد امنیتی تأثیر گسترده‌ای بر بخش بزرگی از جامعه داشته باشد، تقاضا برای تغییر وضعیت و تعیین سیاست‌گذاری امنیتی دامنه وسیعی خواهد گرفت. برای مثال، اگر در یکی از شهرهای کوچک کشور، تحصن و یا اعتراض نسبت به موضوع خاصی به‌وجود آید، مسئولان ملی در آن مداخله نمی‌کنند و شاید هم مطلع نگردند، چراکه مدیران و مسئولان محلی باید به آن رسیدگی کنند. این مسئله جزئی شاید حتی بر شهرها و مناطق هم‌جوار تأثیری نگذارد. در مقابل، اگر حادثه‌ای امنیتی در جغرافیایی گسترده‌تر واقع شود یا مشمول تعداد افراد زیادی گردد،

از اهمیت نسبی بیشتری برخوردار می‌شود و نیاز به دخالت مسئولان در سطح بالاتر؛ مثلاً ملی دارد (رضوی نژاد و ملک محمدی، ۱۳۹۷: ۲۹۱).

شدت (حساسیت)

شدت (حساسیت)، دومین عامل مؤثر در تعیین اثر عوامل پیشران است که به شدت حادثه‌ای اطلاق می‌شود که مردم آن را درک کرده‌اند. اگر یک حادثه امنیتی پیش‌بینی نشده اتفاق افتاد، نگرش متعاقب حادثه ممکن است نیاز به تغییرات سیاست‌گذاری امنیتی را القا نکند، اما اگر همان حادثه توجه بیشتری به دلیل غالب آمدن حالت خشم و یا ترس به خود معطوف دارد، سیاست‌گذاران امنیتی واکنش تندتری نشان خواهند داد. حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ میلادی در آمریکا، نمونه‌ای گویا از این مورد است که به‌رغم بروز حوادث امنیتی و تروریستی با تلفات بیشتر در جهان، هیچ‌کدام به شدت و حساسیتی مشابه نبود. در این عامل می‌توان به نقش کلیدی و مهم رسانه در القای شدت و حساسیت یک حادثه اشاره کرد. برخی از مسائل امنیتی به دلیل ارتباط با برخی از افراد و یا جایگاه‌های خاص یا ارتباط با ارزش‌های عمومی جامعه، شدت و حساسیت بیشتری پیدا می‌کنند. مقطع زمانی که یک رویداد در آن ظهور پیدا می‌کند نیز در سیاست‌گذاری امنیتی دارای اهمیت است. بروز یک حادثه تروریستی در زمان برگزاری انتخابات یا وقوع انفجار در زمان برگزاری اجلاس سران کشورها، می‌تواند میزان تأثیر و اهمیت حادثه امنیتی را افزایش دهد. هم‌زمانی وقوع چند مسئله امنیتی با یکدیگر و یا بروز مسئله امنیتی هم‌زمان با وقوع جنگ نظامی و یا هم‌زمان با یک حادثه طبیعی مثل سیل، زلزله و مانند آن، سیاست‌گذاری‌های امنیتی متفاوتی را نیاز دارد. در این موارد، تشخیص مسئله مهم از مهم و تعیین اثر و کارایی سیاست اتخاذشده، بسیار مهم و ضروری است (کوثرنژاد، ۱۳۹۵: ۶۲).

منابع و هزینه‌ها

منابع و هزینه‌ها چهارمین جزء تعیین‌کننده عامل پیشران است که از طریق یک رویداد ایجاد شده‌اند. یکی از موضوعات مورد تمرکز در اینجا هزینه‌های بالای مواجهه با خطر است. ظهور گروه

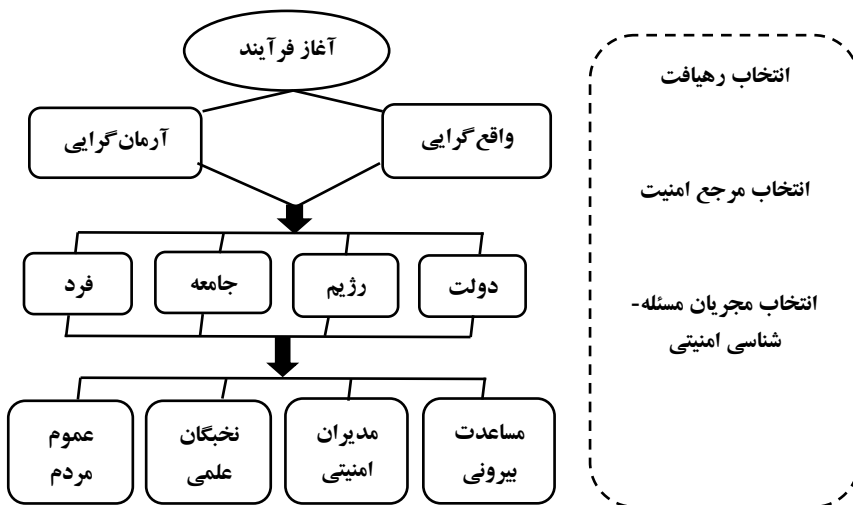
تروریستی داعش در منطقه، نمونه‌ای است که باعث گردیده هزینه‌های تأمین امنیت در این کشورها بیشتر شده و نیازمند سیاست‌گذاری جدید شود (غرایاق‌زندی، ۱۳۹۰: ۱۶۶).

انتقال مسئله در سیاست‌گذاری امنیتی

سرانجام، آخرین بحث نیازمند تبیین فرایند ادراک، تعریف و انتقال مسئله امنیتی است. ادراک در مسائل امنیتی مبنایی برای شناخت و تعریف تلقی می‌شود. پدیده‌ها و یا وقایع یکسان موجب برداشت‌های متفاوتی مبتنی بر نظام ارزشی و باوری مستقر می‌شوند. از همین رو، یک پدیده در نگاه بعضی، مسئله‌ای امنیتی شناخته می‌شود و از نظر بعضی دیگر، چنین نیست. پس برای تعریف مسئله امنیتی، با کندوکاو محیطی بر مبنای به کارگیری تکنیک‌های تحلیل، اطلاعات و داده‌های موجود در محیط دریافت و تجزیه و تحلیل می‌شود. از این رهگذر، در گامی پیشرفته‌تر، تشخیص مسائل، حتی قبل از وقوع، امری حیاتی تلقی می‌شود. پس از به دست آوردن اطلاعات به روش پیش‌گفته و با به کارگیری تکنیک‌های تشخیص مسئله، زوایای مختلف مسئله روشن و مسیر به سوی راه‌حل‌های بهینه با اثربخشی بالا تعیین می‌شود. این روند وجود یک نهاد و یا تشکیلاتی در سازمان‌های امنیتی را که به مسئله‌شناسی در امور امنیتی بپردازد، ضروری جلوه می‌دهد. در این مجموعه، شناسایی مسئله، جمع‌بندی و اولویت‌بندی مسائل صورت می‌گیرد و دربارهٔ اینکه چه قسمتی از مسئله باید حل شود و از کجا برای حل آن باید اقدام کرد، تصمیم گرفته خواهد شد. برخی از مسائل امنیتی پدیده‌هایی تک وقوع و یک‌باری هستند و پس از حل شدن، مجدداً پدید نمی‌آیند. برخی دیگر به شکلی ماهوی، رجعت‌پذیر و پایان‌ناپذیرند و در زمان‌های مختلف، با اشکال، شدت و شیوه‌های متنوع بروز پیدا می‌کنند. این گونه مسائل نیازمند سیاست‌گذاری‌های بلندمدت، پویا و به‌روزند.

بعد از ادراک، نوبت به شناخت مسئله می‌رسد. زمانی که مسئله امنیتی پیش می‌آید، آن مسئله از سوی فرد یا گروه به شیوهٔ خاص درک و بر آن اساس تعریف می‌شود. پس تعریف مسئله عبارت است از بیان برخی واقعیات و انجام قضاوت ارزشی دربارهٔ آن (Roger, 1984: 122). تعریف مسئله امنیتی باید به گونه‌ای باشد که بتوان بر اساس آن، تصمیمات و راه‌هایی برای حل آن تعیین

کرد. تعریف علاوه بر داشتن مشخصه‌های صحت، دقت و وضوح باید جامع‌ومانع باشد. در تعریف مسئله، لایه‌های پنهان باید آشکار و تبیین گردد. همچنین، کاستی‌ها، کم‌کاری و یا خطاهای انجام گرفته و به عبارتی دلایل و زمینه‌های بروز مسئله نیز آشکار شده و افراد یا مجموعه‌های مرتبط در بروز مسئله و همچنین نقش‌ها و مسئولیت‌های افراد یا مجموعه‌های مرتبط در حل آن، مشخص می‌گردد. دست‌آخر، زمانی که دو مرحله پیشین به شکلی خوش‌تراش انجام پذیرفت، لازم است تا اطلاعات به‌دست‌آمده، تحلیل‌های انجام گرفته و نتایج اقدامات جهت قانونی شدن، مطابقت با قوانین بالادستی و تعیین چگونگی اجرا و تعیین مجریان، به مرحله بعدی در چرخه سیاست‌گذاری امنیتی وارد گردد. در واقع، ماهیت امر شناخت مسئله در سیاست‌گذاری عمومی به شکلی کلی و در سیاست‌گذاری امنیتی به شکلی خاص دارای پیچیدگی‌های فراوانی است و تا این مرحله در به‌دست آوردن اهداف خود کامیاب نشود، انتظار دستیابی به موفقیت در مراحل بعدی چرخه سیاست‌گذاری، انتظاری دور از ذهن خواهد بود. براساس مطالب اشاره‌شده، می‌توان الگوی مسئله‌شناسی امنیتی را در شکل ذیل ملاحظه کرد.

شکل شماره ۲: الگوی مسئله‌شناسی امنیتی در فرایند سیاست‌گذاری امنیتی (رضوی‌نژاد و ملک‌محمدی، ۱۳۹۷: ۲۹۴)

روشن‌شناسی

این پژوهش با استفاده از مصاحبه با ۱۸ نفر از خبرگان سیاست‌گذاری امنیت ملی به روش هدفمند-کیفی، تا رسیدن مقوله‌ها به اشباع نظری داده‌ها، استخراج نکات کلیدی و متغیرهای مهم فرایند سیاست‌گذاری، دسته‌بندی را انجام داد و با برقراری روابط بین آنها و از طریق روش تحلیل محتوا و همبستگی، فرایند اصلی سیاست‌گذاری امنیت ملی در مرحله «شناخت مسئله» را احصا و به صورت روایت ارائه نمود.

الگوی مدنظر نیز قبل از آنکه به قضاوت کارشناسان گذاشته شود، مورد تأیید پنج نفر از کارشناسان و نخبگان امنیت ملی قرار گرفت. برخلاف عرف معمول که میان نمونه آماری، پرسشنامه توزیع می‌گردد، در این مرحله پژوهش‌گران دوباره با مصاحبه حضوری و کیفی با سی نفر از نخبگان و کارشناسان عرصه امنیت ملی، قضاوت آنان در مورد الگوی مطلوب را مورد سنجش قرار دادند، همچنین وضعیت موجود و مطلوب فرایند مسئله‌یابی در سیاست‌گذاری امنیت ملی در شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران نیز مورد مقایسه قرار گرفت و در نهایت به منظور اطمینان از روایی کیفی دو مرحله پژوهش، طی پرسشنامه دیگری با ۲۸ شاخص برازندگی، الگوی مطلوب، در اختیار سی نفر از نخبگان و کارشناسانی که در مورد الگو قضاوت کرده بودند، گذاشته شد که با درجه بسیار بالایی به تأیید آنان رسید.

۴. یافته‌ها^۱

الگوی مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی

مرحله شناخت مسئله، دارای ۵ مؤلفه بوده که نتایج آزمون‌های انجام‌شده بر روی هر کدام به

شرح صفحه بعد است:

^۱ متغیرهای مورد بررسی در مؤلفه‌های ۵ گانه ی شناخت مسئله، حاصل نتایج مصاحبه‌های کیفی بوده که به جهت رعایت حجم مقاله از ارائه‌ی روند احصاء آنها چشم‌پوشی شده است.

احساس وجود مسئله

الف) بررسی نحوه توزیع متغیرهای مربوط به احساس وجود مسئله

جمع	وضعیت پاسخها					وضعیت فراوانی	متغیرهای مورد بررسی
	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف		
۲۹	-	۴	۴	۱۲	۷	۲	تعداد
۱۰۰	-	۱۳.۸	۱۳.۸	۴۱.۴	۲۴.۱	۶.۹	درصد فراوانی
۱.۰۱Sd:		۲Mo:			۲.۱۸Mean:		
۲۹	۱	۶	۴	۱۳	۴	۱	تعداد
۱۰۰	۳.۴	۲۰.۷	۱۳.۸	۴۴.۸	۱۳.۸	۳.۴	درصد فراوانی
۱.۱۰Sd:		۲Mo:			۲.۵۴Mean:		
۲۹	۱	۲	۲	۹	۱۲	۳	تعداد
۱۰۰	۳.۴	۶.۹	۶.۹	۳۱	۴۱.۴	۱۰.۳	درصد فراوانی
۱.۱۱Sd:		۱Mo:			۱.۸۸Mean:		

جدول شماره ۱: نحوه توزیع پاسخها به متغیرهای مربوط به احساس وجود مسئله

سطح معنی داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی
۰/۰۰۱	۰/۵	۰/۸۵	۲۳	≤ 3	گروه مخالف
		۰/۱۵	۴	> 3	گروه موافق
		۱	۲۷	جمع	
۰/۰۱۴	۰/۵	۰/۷۵	۲۱	≤ 3	گروه مخالف
		۰/۲۵	۷	> 3	گروه موافق
		۱	۲۸	جمع	
۰/۰۰۰	۰/۵	۰/۸۸	۲۳	≤ 3	گروه مخالف
		۰/۱۲	۳	> 3	گروه موافق
		۱	۲۶	جمع	

جدول شماره ۲: نتایج آزمون دو جمله‌ای در مورد متغیرهای مؤلفه «احساس وجود مسئله»

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

متغیرهای مورد بررسی		گروه	تعداد	نسبت مشاهده شده	نسبت آزمون	سطح معنی داری
احساس وجود مسئله امنیتی	گروه مخالف	≤ 3	۲۵	۰/۸۶	۰/۵	۰/۰۰۰
	گروه موافق	> 3	۴	۰/۱۴		
	جمع		۲۸	۱		

جدول شماره ۳: نتایج کلی آزمون دوجمله‌ای در مورد متغیرهای مؤلفه «احساس وجود مسئله»

ب) آزمون فرضیه: بین احساس وجود مسئله در شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی

ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی داری وجود دارد.

شاخص‌های مقایسه						سطح معنی داری	تفاوت‌های				متغیرهای مورد بررسی
وضع مطلوب			وضع موجود				جمع	برابری	مثبت	منفی	
انحراف معیار	۱	میانگین	انحراف معیار	۱	میانگین						
۰/۶۹	۵	۴/۵۹	۱/۰۱	۲	۲/۱۸	۰	۲۷	۳	۲۴	۰	تشکیل مرکز رصد و مسئله‌یابی امنیت ملی در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی
۰/۴۷	۵	۴/۶۸	۱/۱۰	۲	۲/۵۴	۰	۲۸	۴	۲۴	۰	برقراری ارتباط منظم مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی با مجریان عرصه امنیت ملی به منظور حساس کردن بخش مسئله‌یابی نهادها و دستگاه‌ها
۰/۷۸	۵	۴/۳۱	۱/۰۱	۱	۱/۸۸	۰	۲۶	۴	۲۲	۰	برقراری ارتباط منظم مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی با مؤسسات و مراکز مطالعاتی و دانشگاهی و صاحب‌نظران غیرنهادی به منظور فهم تبیین مسائل امنیتی
۰/۶۵	۵	۴/۴۷	۰/۸۲	۱/۶۷	۲/۱۹	۰	۲۹	۳	۲۶	۰	فرضیه: بین احساس وجود مسئله امنیتی در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۴: نتایج بررسی مقایسه‌ای تفاوت متغیرهای مورد بررسی در وضع موجود و مطلوب و فرضیه

ج) رتبه‌بندی متغیرهای مربوط به فرضیه:

وضع مطلوب		وضع موجود	
۲۶	تعداد پاسخ‌ها	۲۶	تعداد پاسخ‌ها
۸.۴۵۰	آزمون کای-مربع	۸.۹۲۶	آزمون کای-مربع
۲	درجه آزادی	۲	درجه آزادی
۰/۰۱۵	سطح معنی‌داری	۰/۰۱۲	سطح معنی‌داری

جدول شماره ۵: نتایج آزمون فریدمن، مؤلفه «احساس وجود مسئله امنیتی»

وضع مطلوب		متغیر مورد بررسی	وضع موجود	
شماره اولویت	امتیاز رتبه		شماره اولویت	امتیاز رتبه
۱	۲.۱۵	تشکیل مرکز رصد و مسئله‌یابی امنیت ملی در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی	۲.۰۲	۲
۲	۲.۱۳	برقراری ارتباط منظم مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی با مجریان عرصه امنیت ملی به‌منظور حساس کردن بخش مسئله‌یابی نهادها و دستگاه‌ها	۲.۲۹	۱
۳	۱.۷۱	برقراری ارتباط منظم مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی با مؤسسات و مراکز مطالعاتی و دانشگاهی و صاحب‌نظران غیرنهادی به‌منظور فهم تبیین مسائل امنیتی	۱.۶۹	۳

جدول شماره ۶: امتیاز رتبه متغیرهای مؤلفه «احساس وجود مسئله امنیتی» در وضع موجود و مطلوب

«کالبدشکافی مسئله»

الف) بررسی نحوه توزیع متغیرهای مؤلفه «کالبدشکافی مسئله»

جمع	وضعیت پاسخها						وضعیت فراوانی	متغیرهای مورد بررسی
	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	بدون پاسخ		
۲۹	۱	۱۰	۶	۷	۲	۳	تعداد	فهم و ادراک سطح بروز مسئله (داخلی، خارجی یا ترکیبی)
۱۰۰	۳.۴	۳۴.۵	۲۰.۷	۲۴.۱	۶.۹	۱۰.۳	درصد فراوانی	
۱.۰۷Sd:			۴Mo:			۳.۰۴Mean:		
۲۹	-	۱۲	۳	۱۰	۲	۲	تعداد	پیوند مسئله با امنیت ملی و نیازهای واقعی جامعه
۱۰۰	-	۴۱.۴	۱۰.۳	۳۴.۵	۳.۹	۳.۹	درصد فراوانی	
۱.۰۷Sd:			۴Mo:			۲.۹۲Mean:		
۲۹	۲	۹	۷	۵	۲	۴	تعداد	درک ابعاد مختلف مسئله و آثار و تبعات هر یک
۱۰۰	۶.۹	۳۱.۰	۲۴.۱	۱۷.۲	۶.۹	۱۳.۸	درصد فراوانی	
۱.۱۱Sd:			۴Mo:			۳.۱۶Mean:		

جدول شماره ۷: نحوه توزیع پاسخها به متغیرهای مؤلفه «کالبدشکافی مسئله»

سطح معنی داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی
۰/۵۵۶	۰/۵	۰/۵۸	۱۵	≤ 3	گروه مخالف
		۰/۴۲	۱۱	> 3	گروه موافق
		۱	۲۶	جمع	

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

۰/۷۰۰	۰/۵	۰/۵۶	۱۵	≤ 3	گروه مخالف	پیوند مسئله با امنیت ملی و نیازهای واقعی جامعه
		۰/۴۴	۱۲	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۷	جمع		
۰/۶۹۰	۰/۵	۰/۵۶	۱۴	≤ 3	گروه مخالف	درک ابعاد مختلف مسئله و آثار و تبعات هر یک
		۰/۴۴	۱۱	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۵	جمع		

جدول شماره ۸: نتایج آزمون دوجمله‌ای در مورد متغیرهای مؤلفه «کالبدشکافی مسئله»

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی	
۰/۱۸۵	۰/۵	۰/۵۴	۱۵	≤ 3	گروه مخالف	مؤلفه کالبدشکافی مسئله امنیتی (شناخت‌یابی)
		۰/۴۶	۱۳	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۸	جمع		

جدول شماره ۹: نتایج کلی آزمون دوجمله‌ای در مورد متغیرهای مؤلفه «کالبدشکافی مسئله»

ب) آزمون فرضیه: بین کالبدشکافی مسئله در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

متغیرهای مورد بررسی	تفاوت‌های				سطح معنی‌داری	شاخص‌های مقایسه					
	منفی	مثبت	برابری	جمع		وضع موجود		وضع مطلوب			
						انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
فهم و ادراک سطح بروز مسئله (داخلی، خارجی یا ترکیبی)	۰	۲۲	۴	۲۶	۰	۳۰.۳	۴	۱.۰۷	۴.۷۰	۵	۰.۴۴
پیوند مسئله با امنیت ملی و نیازهای واقعی جامعه (واقع‌بینی و نیازمحوری)	۰	۲۳	۴	۲۷	۰	۲۹.۲	۴	۱.۰۷	۴.۷۱	۵	۰.۴۶
درک ابعاد مختلف مسئله و آثار و تبعات هر یک	۱	۲۲	۲	۲۵	۰	۳۰.۱۶	۴	۱.۱۱	۴.۶۹	۵	۰.۴۷
فرضیه: بین کالبدشکافی مسئله در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی‌داری وجود دارد	۰	۲۶	۲	۲۸	۰	۳۰.۵	۴	۰.۹۵	۴.۶۹	۵	۰.۳۹

الگوی مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای...

جدول شماره ۱۰: نتایج بررسی مقایسه‌ای تفاوت متغیرهای مورد بررسی در وضع موجود و مطلوب و فرضیه

ج) رتبه‌بندی متغیرهای مربوط به فرضیه

وضع مطلوب		وضع موجود	
۲۶	تعداد پاسخها	۲۵	تعداد پاسخها
۰/۷۵۰	آزمون کای-مربع	۱.۵۵۰	آزمون کای-مربع
۲	درجه آزادی	۲	درجه آزادی
۰/۶۸	سطح معنی‌داری	۰/۴۶	سطح معنی‌داری

جدول شماره ۱۱: نتایج آزمون فریدمن، مؤلفه «کالبدشکافی مسئله»

«سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی»

الف) بررسی نحوه توزیع متغیرهای «سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی»

جمع	وضعیت پاسخها						وضعیت فراوانی	متغیر مورد بررسی
	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	بدون پاسخ		
۲۹	۱	۱۳	۳	۶	۲	۴	تعداد	عدم حل مسئله از طریق عادی (دستگاه‌های مسئول در سه قوه)
۱۰۰	۳.۴	۴۴.۸	۱۰.۳	۲۰.۷	۶.۹	۱۳.۴	درصد فراوانی	
۱.۱۱Sd:		۴Mo:			۳.۲Mean:			
۲۹	۶	۶	۵	۳	۲	۷	تعداد	تهدیدکننده بقای نظام
۱۰۰	۲۰.۷	۲۰.۷	۱۷.۲	۱۰.۳	۶.۹	۲۴.۱	درصد فراوانی	
۱.۳۰Sd:		۳Mo:			۳.۵۰Mean:			
۲۹	۳	۱۱	۵	۵	-	۵	تعداد	رفع تهدیدات حساس و حیاتی
۱۰۰	۱۰.۳	۳۷.۹	۱۷.۲	۱۰.۳	-	۱۷.۲	درصد فراوانی	
۰/۹۸Sd:		۴Mo:			۳.۵۰Mean:			
۲۹	۱	۱	۷	۵	-	۵	تعداد	ضریب اهمیت

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

۱	۳.	۳	۲۴	۱	-	۱۷.۲	درصد فراوانی	
۰۰	۴	۷.۹	.۱	۷.۲				
-./۸۶Sd:			۴Mo:			۳.۳۳Mean:		
۲	۱	۱	۶	۶	-	۶	تعداد	ضریب حساسیت
۹		.	۶	۶				
۱	۳.	۳	۲۰	۲	-	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۰۰	۴	۴.۷	.۷	۰.۷				
-./۹۷Sd:			۴Mo:			۳.۲۶Mean:		
۲	۳	۸	۷	۶	-	۵	تعداد	ضریب فراگیری
۹			۷	۶				
۱	۱۰	۲	۲۴	۲	-	۱۷.۲	درصد فراوانی	
۰۰	.۳	۷.۶	.۱	۰.۷				
۱.۰۱Sd:			۴Mo:			۳.۳۳Mean:		
۲	۳	۸	۵	۶	۱	۶	تعداد	ضریب هزینه (سیاسی، امنیتی، انتظامی و دفاعی)
۹			۵	۶				
۱	۱۰	۲	۱۷	۲	۳.۴	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۰۰	.۳	۷.۶	.۲	۰.۷				
۱.۱۳Sd:			۴Mo:			۳.۲۶Mean:		
۲	۱	۱	۳	۵	۱	۶	تعداد	درجه فوریت
۹		۳	۳	۵				
۱	۳.	۴	۱۰	۱	۳.۴	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۰۰	۴	۴.۸	.۳	۷.۲				
۱.۰۴Sd:			۴Mo:			۳.۳۴Mean:		
۲	۳	۱	۳	۵	۱	۶	تعداد	شدت مسئله
۹		۱	۳	۵				
۱	۱۰	۳	۱۰	۱	۳.۴	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۰۰	.۳	۷.۹	.۳	۷.۲				
۱.۱۲Sd:			۴Mo:			۳.۴۳Mean:		
۲	۱	۱	۴	۷	۱	۶	تعداد	حجم و اندازه مسئله
۹		.	۴	۷				

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

۱	۳.	۳	۱۳	۲	۳.۴	۲۰.۷	درصد فراوانی	تأمین منافع حیاتی و حساس
۰۰	۴	۴.۵	۸	۴.۱				
۱.۰۵Sd:			۴Mo:			۳.۱۳Mean:		
۲	۳	۱	۳	۴	۲	۷	تعداد	
۱	۱۰	۳	۱۰	۱	۶.۹	۲۴.۱	درصد فراوانی	
۰۰	۳	۴.۵	۳	۳.۸				
۱.۲۱Sd:			۴Mo:			۳.۳۶Mean:		

جدول شماره ۱۲: نحوه توزیع پاسخ‌ها به متغیرهای مؤلفه «سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی»

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی
۰/۶۹	۰/۵	۰/۴۴	۱۱	≤ 3	عدم حل مسئله از طریق عادی (دستگاه‌های مستول در سه قوه)
		۰/۵۶	۱۴	> 3	
		۱	۲۵	جمع	
۰/۸۶	۰/۵	۰/۴۵	۱۰	≤ 3	تهدیدکننده بقای نظام
		۰/۵۵	۱۲	> 3	
		۱	۲۲	جمع	
۰/۵۴	۰/۵	۰/۴۲	۱۰	≤ 3	رفع تهدیدات حساس و حیاتی
		۰/۵۸	۱۴	> 3	
		۱	۲۴	جمع	
۱/۰۰۰	۰/۵	۰/۵۰	۱۲	≤ 3	ضریب اهمیت
		۰/۵۰	۱۲	> 3	
		۱	۲۴	جمع	
۱/۰۰۰	۰/۵	۰/۵۲	۱۲	≤ 3	ضریب حساسیت

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

		۰/۴۸	۱۱	>3	گروه موافق	
		۱	۲۵	جمع		
۰/۸۴	۰/۵	۰/۵۴	۱۳	≤ 3	گروه مخالف	ضرب فراگیری
		۰/۴۶	۱۱	>3	گروه موافق	
		۱	۲۴	جمع		
۱/۰۰۰	۰/۵	۰/۵۲	۱۲	≤ 3	گروه مخالف	ضرب هزینه (سیاسی، امنیتی، انتظامی و دفاعی)
		۰/۴۸	۱۱	>3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		
۰/۴۰	۰/۵	۰/۳۹	۹	≤ 3	گروه مخالف	درجه فوریت
		۰/۶۱	۱۴	>3	گروه موافق	
		۱	۲۶	جمع		
۰/۴۱	۰/۵	۰/۳۹	۹	≤ 3	گروه مخالف	شدت مسئله
		۰/۶۱	۱۴	>3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		
۱/۰۰۰	۰/۵	۰/۵۲	۱۲	≤ 3	گروه مخالف	حجم و اندازه مسئله
		۰/۴۸	۱۱	>3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		
۰/۵۲	۰/۵	۰/۴۱	۹	≤ 3	گروه مخالف	تأمین منافع حیاتی و حساس
		۰/۵۹	۱۳	>3	گروه موافق	
		۱	۲۲	جمع		

جدول شماره ۱۳: نتایج آزمون دوجمله‌ای متغیرهای مؤلفه «سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی»

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده‌شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی	
					گروه مخالف	گروه موافق
۰/۳۴۵	۰/۵	۰/۳۹	۱۱	≤ 3	سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی	
		۰/۶۱	۱۷	> 3		
		۱	۲۸	جمع		

جدول شماره ۱۴: نتایج کلی آزمون دوجمله‌ای متغیرهای مؤلفه «سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی»

ب) آزمون فرضیه: بین سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

شاخص‌های مقایسه						سطح معنی‌داری	تفاوت‌های				متغیرهای مورد بررسی
وضع مطلوب			وضع موجود				جمع	برابری	مثبت	منفی	
انحراف معیار	د	میانگین	انحراف معیار	د	میانگین						
۰/۷۶	۵	۴/۴۴	۱/۱۲	۴	۳/۲۰	۰	۲۴	۶	۱۷	۱	عدم حل مسئله از طریق عادی (دستگاه‌های مسئول در سه قوه)
۰/۸۸	۵	۴/۶۹	۱/۳۰	۴	۳/۵۰	۰	۲۱	۹	۱۲	۰	تهدیدکننده بقای نظام
۰/۶۱	۵	۴/۷۲	۰/۹۸	۴	۳/۵۰	۰	۲۳	۶	۱۶	۰	رفع تهدیدات حساس و حیاتی
۰/۷۳	۴	۴/۳۳	۰/۸۶	۴	۳/۳۳	۰	۲۳	۶	۱۵	۲	ضریب اهمیت
۰/۵۰	۴	۴/۴۰	۰/۹۱	۴	۳/۲۶	۰	۲۳	۶	۱۶	۰	ضریب حساسیت

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

۰/۶۴	۴	۴/۲۶	۱/۰۱	۴	۲/۲۳	۰/۰۰۱	۲۲	۷	۱۴	۱	ضریب فراگیری
۰/۸۱	۵	۴/۵۶	۱/۱۳	۴	۳/۲۶	۰/۰۰۱	۲۲	۳	۱۷	۲	ضریب هزینه (سیاسی، امنیتی، انتظامی و دفاعی)
۰/۸۱	۵	۴/۳۴	۱/۰۲	۴	۳/۲۵	۰	۲۲	۷	۱۴	۱	درجه فوریت
۰/۸۹	۵	۴/۲۸	۱/۱۲	۴	۳/۴۳	۰	۲۲	۸	۱۲	۲	شدت مسئله
۰/۸۱	۵	۴/۵۶	۱/۰۵	۴	۳/۱۳	۰	۲۲	۴	۱۸	۰	حجم و اندازه مسئله
۰/۵۳	۵	۴/۷۵	۱/۳۲	۴	۳/۳۶	۰	۲۲	۵	۱۷	۰	تأمین منافع حیاتی و حساس
۰/۴۵	۵	۴/۴۷	۰/۹۰	۴	۳/۲۴	۰	۲۸	۱	۲۶	۱	فرضیه: بین محک مسئله با تراز مسائل امنیت ملی در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب، تفاوت معنی‌داری وجود دارد

جدول شماره ۱۵: نتایج بررسی مقایسه‌ای تفاوت متغیرهای مورد بررسی در وضع موجود و مطلوب و فرضیه

ج) رتبه‌بندی متغیرهای مربوط به فرضیه

وضع مطلوب		وضع موجود	
۲۳	تعداد پاسخها	۲۱	تعداد پاسخها
۲۸.۱۱۰	آزمون کای-مربع	۱۱.۸۲۲	آزمون کای-مربع
۱۰	درجه آزادی	۱۰	درجه آزادی
۰/۰۰۲	سطح معنی‌داری	۰/۲۹۷	سطح معنی‌داری

جدول شماره ۱۶: نتایج آزمون فریدمن، مؤلفه «سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی»

وضع مطلوب		متغیرهای مورد بررسی
شماره اولویت	امتیاز رتبه	
۱۰	۵.۲۹	عدم حل مسئله از طریق عادی (دستگاه‌های مسئول در سه قوه)
۱	۶.۸۶	تهدیدکننده بقای نظام
۲	۶.۷۹	رفع تهدیدات حساس و حیاتی
۸	۵.۷۶	ضریب اهمیت
۹	۵.۵۷	ضریب حساسیت
۴	۶.۱۲	ضریب فراگیری
۷	۵.۸۱	ضریب هزینه (سیاسی، امنیتی، انتظامی و دفاعی)
۵	۶.۰۵	درجه فوریت
۳	۶.۶۰	شدت مسئله
۱۱	۵.۱۴	حجم و اندازه مسئله
۶	۶.۰۲	تأمین منافع حیاتی و حساس

جدول شماره ۱۷: امتیاز رتبه متغیرهای «مؤلفه سنجش مسئله با تراز مسائل امنیت ملی» در وضع مطلوب

«پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی»

الف) بررسی نحوه توزیع متغیرهای «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی»

جمع	وضعیت پاسخها						وضعیت فراوانی	متغیرهای مورد بررسی
	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	بدون پاسخ		
۲۹	۱	۹	۲	۷	۴	۶	تعداد	مدیریت مسئله در فضای سیاسی و اجتماعی
۱۰۰	۳.۴	۳۱.۰	۶.۹	۲۴.۱	۱۳.۸	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۱.۲۷Sd:		۴Mo:				۲.۸۲Mean:		

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

۲۹	-	۸	۳	۴	۷	۷	تعداد	مدیریت مسئله در فضای اقتصادی و فرهنگی
۱۰۰	-	۲۷.۶	۱۰.۳	۱۳.۸	۲۴.۱	۲۴.۱	درصد فراوانی	
۱.۳۹Sd:			۴Mo:			۲.۵۴Mean:		
۲۹	-	۹	۳	۷	۵	۵	تعداد	مدیریت مسئله امنیتی توسط نهادهای زیرین امنیتی
۱۰۰	-	۳۱.۰	۱۰.۳	۲۴.۱	۱۷.۲	۱۷.۲	درصد فراوانی	
۱.۲۰ Sd:			۴Mo:			۲.۶۶Mean:		
۲۹	۱	۲	۵	۱	۵	۶	تعداد	اجماع‌سازی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۰۰	۳.۴	۶.۹	۱۷.۲	۳۴.۵	۱۷.۲	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۱.۰۶Sd:			۲Mo:			۲.۳۰Mean:		
۲۹	۲	۷	۶	۳	۴	۷	تعداد	انسجام‌بخشی و هماهنگ‌سازی نهادها و دستگاه‌های داخلی
۱۰۰	۶.۹	۲۴.۱	۲۰.۷	۱۰.۳	۱۳.۸	۲۴.۱	درصد فراوانی	
۱/۳۷Sd:			۴Mo:			۳.۰۰Mean:		
۲	۱	۷	۳	۹	۲	۷	تعداد	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط شورای عالی امنیت ملی
۹	۳	۲	۱	۳	۶.۹	۲۴.۱	درصد فراوانی	
۱.۱۳Sd:			۲Mo:			۲.۸۱Mean:		
۲۹	۱	۶	۶	۷	۲	۷	تعداد	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی
۱۰۰	۳.۴	۲۰.۷	۲۰.۷	۲۴.۱	۶.۹	۲۴.۱	درصد فراوانی	
۱.۰۸Sd:			۲Mo:			۲.۸۶Mean:		

جدول شماره ۱۸: نحوه توزیع پاسخ به متغیرهای مؤلفه «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی»

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده‌شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی	
۰/۶۷	۰/۵	۰/۵۷	۱۳	≤ 3	گروه مخالف	مدیریت مسئله در فضای سیاسی و اجتماعی
		۰/۴۳	۱۰	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		
۰/۲۸	۰/۵	۰/۶۴	۱۸	≤ 3	گروه مخالف	مدیریت مسئله در فضای اقتصادی و فرهنگی
		۰/۳۶	۸	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۶	جمع		
۰/۳۱	۰/۵	۰/۶۳	۱۵	≤ 3	گروه مخالف	مدیریت مسئله امنیتی توسط نهادهای زیرین امنیتی
		۰/۳۸	۹	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۴	جمع		
۰/۰۰۰	۰/۵	۰/۸۷	۲۰	≤ 3	گروه مخالف	اجماع‌سازی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی
		۰/۱۳	۳	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		
۰/۵۲	۰/۵	۰/۵۶	۱۳	≤ 3	گروه مخالف	انسجام‌بخشی و هماهنگ‌سازی نهادها و دستگاه‌های داخلی
		۰/۴۱	۹	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۲	جمع		
۰/۲۸	۰/۵	۰/۶۴	۱۴	≤ 3	گروه مخالف	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط شورای عالی امنیت ملی
		۰/۳۶	۸	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۲	جمع		
۰/۱۳	۰/۵	۰/۶۸	۱۵	≤ 3	گروه مخالف	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی
		۰/۳۲	۷	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		

جدول شماره ۱۹: نتایج آزمون دوجمله‌ای متغیرهای مؤلفه «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی»

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده‌شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی	
۰/۳۳	۰/۵	۰/۶۲	۱۶	≤ 3	گروه مخالف	پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی
		۰/۳۸	۱۰	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۶	جمع		

جدول شماره ۲۰: نتایج کلی آزمون دوجمله‌ای متغیرهای «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی»

ب) آزمون فرضیه: بین پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی در شورای عالی امنیت ملی

ج.۱. ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

شاخص‌های مقایسه						سطح معنی‌داری	تفاوت‌های				متغیرهای مورد بررسی
وضع مطلوب			وضع موجود				جمع	برابری	مثبت	منفی	
انحراف معیار	م.د	میانگین	انحراف معیار	م.د	میانگین						
۰/۱۷۷	۴	۴/۳۳	۱/۲۷	۴	۲/۸۲	۰	۲۱	۴	۱۶	۱	مدیریت مسئله در فضای سیاسی و اجتماعی
۰/۱۸۱	۵	۴/۳۳	۱/۲۹	۴	۲/۵۴	۰	۲۱	۲	۱۸	۱	مدیریت مسئله در فضای اقتصادی و فرهنگی
۰/۱۷۸	۵	۴/۳۳	۱/۲۰	۴	۲/۶۶	۰	۲۳	۶	۱۶	۱	مدیریت مسئله امنیتی توسط نهادهای زیرین امنیتی
۰/۵۸۸	۵	۴/۴۸	۱/۰۶	۲	۲/۳۰	۰	۲۳	۲	۲۰	۰	اجماع‌سازی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی
۰/۴۳	۵	۴/۷۶	۱/۲۷	۴	۲	۰	۲۲	۳	۱۹	۰	انسجام‌بخشی و هماهنگ‌سازی نهادهای دستگاه‌های داخلی

۰/۴۳	۵	۴/۱۶	۱/۱۳	۲	۲/۸۱	۰	۲۲	۲	۲۰	۰	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط شورای عالی امنیت ملی
۰/۶۱	۵	۴/۳۶	۱/۰۸	۲	۲/۶۶	۰/۰۰۱	۲۲	۳	۱۷	۲	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی
۰/۵۵	۵	۴/۳۲	۰/۹۱	۱/۵۷	۲/۶۸	۰	۲۶	۱	۲۵	۰	فرضیه: بین پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی‌داری وجود دارد

جدول شماره ۲۱: نتایج بررسی مقایسه تفاوت متغیرهای مورد بررسی در وضع موجود و مطلوب و فرضیه

ج) رتبه‌بندی متغیرهای مربوط به فرضیه

وضع مطلوب		وضع موجود	
۲۲	تعداد پاسخ‌ها	۲۲	تعداد پاسخ‌ها
۲۶۸۲۱	آزمون کای-مربع	۱۰۰۰۹	آزمون کای-مربع
۶	درجه آزادی	۶	درجه آزادی
۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	۰/۱۲۴	سطح معنی‌داری

جدول شماره ۲۲: نتایج آزمون فریدمن مؤلفه «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی»

وضع مطلوب		متغیرهای مورد بررسی
شماره اولویت	امتیاز رتبه	
۶	۳۵۰	مدیریت مسئله در فضای سیاسی و اجتماعی
۷	۳۳۹	مدیریت مسئله در فضای اقتصادی و فرهنگی
۴	۳۸۰	مدیریت مسئله امنیتی توسط نهادهای زیرین امنیتی
۳	۳۹۱	اجماع‌سازی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی
۱	۵۰۰	انسجام‌بخشی و هماهنگ‌سازی نهادها و دستگاه‌های داخلی
۲	۴۷۷	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط شورای عالی امنیت ملی
۵	۳۶۴	مدیریت مسائل در سطح ملی توسط دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی

جدول شماره ۲۳: امتیاز رتبه مؤلفه «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی» در وضع مطلوب

«آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی»
 الف) بررسی نحوه توزیع متغیرهای مؤلفه «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری»

جمع	وضعیت پاسخ‌ها						وضعیت فراوانی	متغیرهای مورد بررسی
	کاملاً موافق	موافق	نظری ندارم	مخالف	کاملاً مخالف	بدون پاسخ		
۲۹	-	۵	۵	۱۱	۴	۴	تعداد	تهیه گزارش کتبی از مسئله توسط مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی
۱۰۰	-	۱۷.۲	۱۷.۲	۳۷.۹	۱۳.۸	۱۳.۸	درصد فراوانی	
۱.۰۰ Sd:		۲ Mo:			۲.۴۴ Mean:			
۲۹	۱	۱۱	۵	۶	۳	۳	تعداد	بررسی و پیشنهاد ملی بودن مسئله امنیتی توسط معاونت‌های دبیرخانه، شوراهای فرعی و دبیرخانه عالی امنیت ملی
۱۰۰	۳.۴	۳۷.۹	۱۷.۲	۲۰.۷	۱۰.۳	۱۰.۳	درصد فراوانی	
۱.۱۵ Sd:		۴ Mo:			۳.۰۴ Mean:			
۲۹	۴	۱۱	۵	۳	-	۶	تعداد	در دستور کار قرار دادن مسئله توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی
۱۰۰	۱۳.۸	۳۷.۹	۱۷.۲	۱۰.۳	-	۲۰.۷	درصد فراوانی	
۰.۹۳ Sd:		۴ Mo:			۳.۶۹ Mean:			

جدول شماره ۲۴: نحوه توزیع پاسخ متغیرهای مؤلفه «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار

سیاست‌گذاری»

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده‌شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی	
۰/۰۰۴	۰/۵	۰/۸۰	۲۰	≤ 3	گروه مخالف	تهیه گزارش کتبی از مسئله توسط مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی
		۰/۲۰	۵	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۵	جمع		
۰/۸۵	۰/۵	۰/۵۴	۱۴	≤ 3	گروه مخالف	بررسی و پیشنهاد ملی بودن مسئله امنیتی توسط معاونت‌های دبیرخانه، شوراهای فرعی و دبیرخانه عالی امنیت ملی
		۰/۴۶	۱۲	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۶	جمع		
۰/۲۱	۰/۵	۰/۳۵	۸	≤ 3	گروه مخالف	در دستور کار قرار دادن مسئله توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی
		۰/۶۵	۱۵	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۳	جمع		

جدول شماره ۲۵: نتایج آزمون دوجمله‌ای متغیرهای مؤلفه «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار

سیاست‌گذاری»

سطح معنی‌داری	نسبت آزمون	نسبت مشاهده‌شده	تعداد	گروه	متغیرهای مورد بررسی	
۰/۸۵	۰/۵	۰/۵۴	۱۵	≤ 3	گروه مخالف	آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی
		۰/۴۶	۱۳	> 3	گروه موافق	
		۱	۲۸	جمع		

جدول شماره ۲۶: نتایج کلی آزمون دوجمله‌ای متغیرهای مؤلفه «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار

سیاست‌گذاری»

ب) **آزمون فرضیه:** بین آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی در شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران در وضع موجود و مطلوب تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

شاخص‌های مقایسه						سطح معنی‌داری	تفاوت‌های				متغیرهای مورد بررسی
وضع مطلوب			وضع موجود				جمع	برابری	مثبت	منفی	
انحراف معیار	د	میانگین	انحراف معیار	د	میانگین						
۰/۷۱	۵	۴/۲۶	۱/۰۰	۲	۲/۲۴	۰	۲۵	۴	۲۱	۰	تهیه گزارش کتبی از مسئله توسط مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی
۰/۸۳	۵	۴/۵۵	۱/۱۵	۴	۲/۰۴	۰	۲۶	۲	۲۲	۲	بررسی و پیشنهاد ملی بودن مسئله امنیتی توسط معاونت‌های دبیرخانه، شوراها و فرعی و دبیرخانه عالی امنیت ملی
۰/۴۷	۵	۴/۶۹	۰/۹۳	۴	۲/۶۹	۰	۲۳	۸	۱۵	۰	در دستور کار قرار دادن مسئله توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی

جدول شماره ۲۷: نتایج بررسی مقایسه تفاوت متغیرها در وضع موجود و مطلوب و فرضیه

ج) رتبه‌بندی متغیرهای فرضیه

وضع موجود		وضع مطلوب	
تعداد پاسخ‌ها	۲۳	تعداد پاسخ‌ها	۲۶
آزمون کای-مربع	۱۸/۳۲۸	آزمون کای-مربع	۳/۳۳۳
درجه آزادی	۲	درجه آزادی	۲
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری	۰/۱۸۹

جدول شماره ۲۸: نتایج آزمون فریدمن «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری»

وضع موجود		متغیر مورد بررسی
شماره اولویت	امتیاز رتبه	
۳	۳/۵۰	تهیه گزارش کتبی از مسئله توسط مرکز رصد و مسئله‌یابی ملی
۲	۳/۳۹	بررسی و پیشنهاد ملی بودن مسئله امنیتی توسط معاونت‌های دبیرخانه، شوراها و فرعی و دبیرخانه عالی امنیت ملی
۱	۳/۸۰	در دستور کار قرار دادن مسئله توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی

جدول شماره ۲۹: امتیاز رتبه متغیرهای مؤلفه «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری» در وضع موجود

بررسی و آزمون الگوی مطلوب

با استناد به «آزمون t»، به تجزیه و تحلیل وضعیت هر یک از شاخص‌ها و نتایج کلی حاصل از آن پرداخته شد.

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری نمونه‌ای کلیه شاخص‌های مطرح شده کم‌تر از سطح خطای ۵ درصد است، لذا می‌توان گفت که مقدار حاصل این شاخص‌ها تفاوت معناداری با مقدار متوسط دارد. از طرف دیگر، با توجه به علامت مثبت «آمارهای t» این شاخص‌ها، میانگین حاصل آنها بیشتر از عدد متوسط (یعنی ۳) است، لذا می‌توان گفت که به‌طور کلی از نظر پاسخ‌دهندگان، وضعیت این شاخص‌ها بیشتر از متوسط ارزیابی شده است. وضعیت کلی این الگو به شرح جدول ذیل است.

تعداد پاسخ‌ها	میانگین	انحراف معیار	آماره t بدست آمده	درجه آزادی	سطح معنی‌دار
۲۸	۴.۱۸	۰/۵۴	۱۱.۵۷۸	۲۷	۰

جدول شماره ۳۰: بررسی وضعیت الگوی مطلوب (پیشنهادی) مسئله‌یابی

چنانکه در جدول فوق مشاهده می‌شود، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری نمونه‌ای برآیند شاخص‌های بیست‌وهشت‌گانه کم‌تر از سطح خطای ۵ درصد است، لذا می‌توان گفت که مقدار حاصل برآیند آنها تفاوت معناداری با مقدار متوسط دارد. از طرف دیگر، با توجه به علامت مثبت «آمارهای t» آن، میانگین برآیند حاصل آنها بیشتر از عدد متوسط (یعنی ۳) است، لذا می‌توان گفت که از نظر پاسخ‌دهندگان، الگوی پیشنهادی، الگوی بسیار مناسبی است.

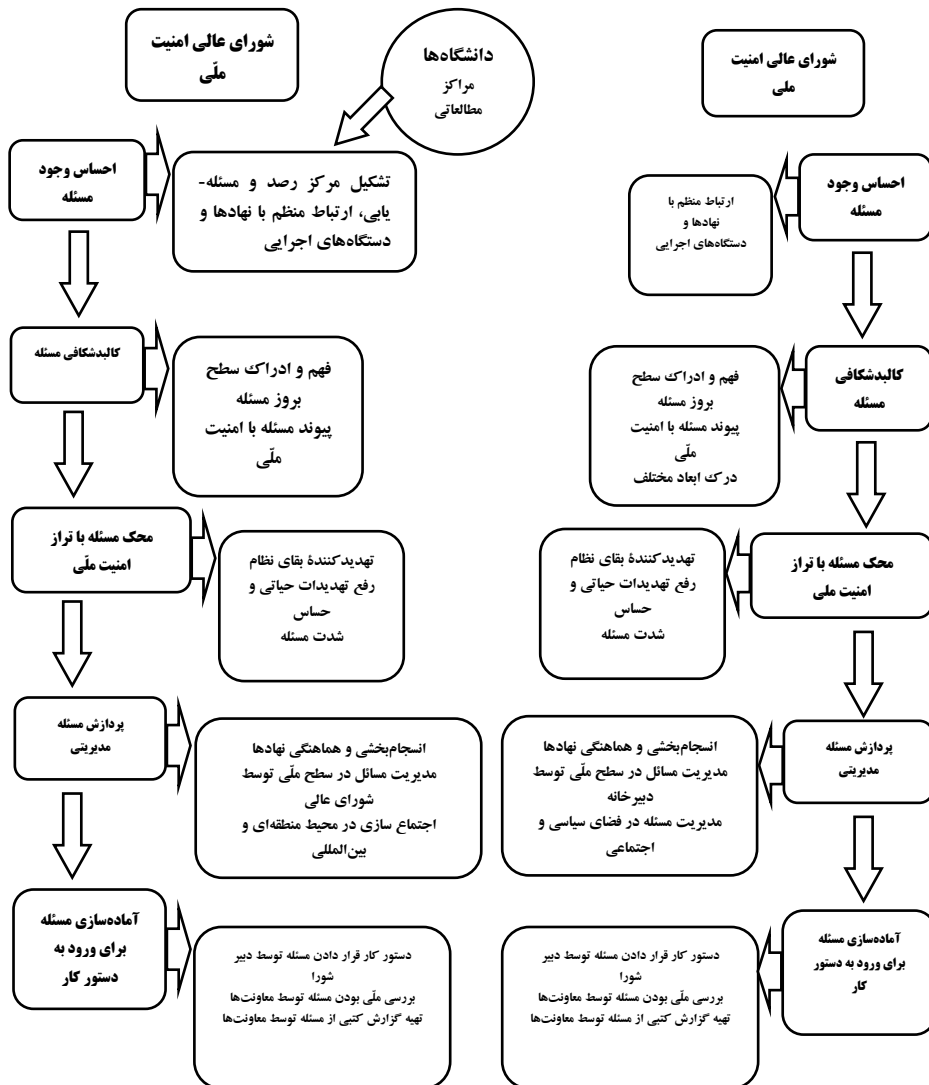
رتبه‌بندی شاخص‌های ارزیابی الگوی مطلوب

به‌منظور شناخت شدت اولویت شاخص‌های ارزیابی الگو، از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شد. جدول ذیل نتایج این آزمون را نشان می‌دهد.

۲۸	تعداد پاسخ‌ها
۸۹.۱۹۶	آزمون کای-مربع
۲۷	درجه آزادی
۰/۰۰۰	سطح معنی‌داری

جدول شماره ۳۱: نتایج آزمون فریدمن شاخص‌های ارزیابی الگوی مطلوب

چنانکه در جدول فوق ملاحظه می‌شود، سطح معنی‌دار آزمون به عمل آمده کم‌تر از « $\alpha = 5\%$ » است. این وضعیت بیانگر آن است که بین امتیاز رتبه‌ی شاخص‌ها، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون‌ها و تحلیل هریک از شاخص‌ها، می‌توان الگوی مفهومی وضعیت موجود و مطلوب مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی را به صورت شکل ذیل، ترسیم نمود:

شکل شماره ۳: وضع مطلوب شناخت مسئله در شورا

نتیجه‌گیری

مرحله مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران با ۵ مؤلفه (فرضیه) و ۲۷ متغیر مورد سنجش قرار گرفت. مؤلفه نخست؛ یعنی «احساس وجود مسئله (مسئله‌یابی) با سه متغیر «تشکیل مرکز رصد و مسئله‌یابی امنیت ملی در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی»، «برقراری ارتباط منظم مرکز رصد مسئله‌یابی ملی با مجریان عرصه امنیت ملی به‌منظور حساس کردن بخش مسئله‌یابی نهادها و دستگاه‌ها» و «برقراری ارتباط منظم مرکز رصد با مؤسسات و مراکز مطالعاتی و صاحب‌نظران غیرنهادی به‌منظور فهم تبیین مسائل امنیتی» مورد سنجش قرار گرفت. نتایج کلی آن نشان می‌دهد که حدود ۸۶ درصد از پاسخ‌گویان معتقدند که در وضعیت موجود سیاست‌گذاری امنیت ملی کشور، این موضوع به‌درستی انجام نمی‌گیرد و در مقابل، فقط حدود ۱۴ درصد معتقدند که مسئله‌یابی در شورای عالی امنیت ملی به‌درستی انجام می‌گیرد. با توجه به پاسخ حدود ۸۸ درصدی به متغیر «عدم ارتباط منظم مسئله‌یابی شورای عالی امنیت ملی با مؤسسات و مراکز مطالعاتی و دانشگاهی»، سازوکار مسئله‌یابی شورای عالی امنیت ملی با فقدان کار علمی و پژوهشی مواجه است. نتایج حاصله در مورد این مؤلفه، حاکی از آن است که از دید خبرگان امنیت ملی ایران بین وضعیت موجود و مطلوب سیاست‌گذاری امنیت ملی تفاوت معنی‌داری وجود دارد، زیرا سطح معنی‌داری تمامی متغیرهای این مؤلفه کم‌تر از ۵ درصد است. همچنین کارشناسان عرصه امنیت ملی کشور در زمینه اولویت‌بندی متغیرهای این مؤلفه در وضعیت موجود و مطلوب نگاه متفاوتی دارند، زیرا درحالی‌که اکثریت آنان معتقدند در وضعیت موجود، اولویت اول شورای عالی امنیت ملی در مورد مسئله‌یابی «ارتباط منظم‌تر با نهادها و دستگاه‌های اجرایی» است، در وضعیت مطلوب «تشکیل مرکز رصد و مسئله‌یابی در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی» را اولویت اول این شورا می‌دانند.

مؤلفه دوم مسئله‌یابی با عنوان «کالبدشکافی مسئله (شناخت‌یابی)»، با سه متغیر، «فهم و ادراک سطح بروز مسئله»، «پیوند مسئله با امنیت ملی و نیازهای واقعی کشور» و «درک ابعاد مختلف مسئله و آثار و تبعات هر یک» مورد سنجش کارشناسان امنیت ملی قرار گرفت. حدود ۵۴ درصد پاسخ‌گویان معتقدند که در وضعیت موجود سیاست‌گذاری امنیت ملی در شورای عالی امنیت

ملی این مؤلفه به‌درستی انجام نمی‌گیرد. در مقابل، حدود ۴۶ درصد معتقدند که مؤلفه «کالبدشکافی» به‌درستی انجام می‌گیرد.

از دید کارشناسان مزبور، بین وضع موجود و مطلوب این مؤلفه، تفاوت معنی‌داری وجود دارد، زیرا سطح معنی‌داری کلیه متغیرهای این مؤلفه کم‌تر از ۵ درصد است، اما در مورد اولویت‌بندی متغیرهای این مؤلفه در وضع موجود و مطلوب سطح معنی‌داری آزمون به‌عمل آمده بیش از ۵ درصد را نشان می‌دهد؛ با وجود اینکه تفاوتی در اولویت‌بندی در دو وضعیت نشان داده نمی‌شود، لکن عدم تفاوت در وضعیت موجود، به‌دلیل عدم درستی انجام این مؤلفه است، درحالی‌که در وضعیت مطلوب توجه به هر سه متغیر را به یک‌اندازه می‌دانند.

مؤلفه سوم مسئله‌یابی با عنوان «محک مسئله با تراز مسائل ملی (ترازیابی)» با ۱۱ متغیر «عدم حل مسئله از طریق عادی»، «تهدیدکننده بقای نظام»، «رفع تهدیدات حساس و حیاتی»، «ضریب اهمیت»، «ضریب حساسیت»، «ضریب فراگیری»، «ضریب هزینه»، «درجه فوریت»، «شدت مسئله»، «حجم و اندازه مسئله» و «تأمین منافع حیاتی و حساس» مورد سنجش نخبگان امنیت ملی کشور قرار گرفت که حدود ۶۱ درصد آنها معتقدند در وضعیت موجود سیاست‌گذاری امنیت ملی کشور، مؤلفه ترازیبی مسائل امنیت ملی به‌درستی انجام می‌گیرد، در مقابل حدود ۳۹ درصد معتقدند که این مؤلفه به‌درستی انجام نمی‌گیرد. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی‌داری متغیرهای این مؤلفه بیشتر از ۵ درصد است، می‌توان گفت که نظرات دو گروه مخالف و موافق تقریباً نزدیک به هم است. مقایسه وضع موجود و مطلوب سیاست‌گذاری امنیت ملی در مورد این مؤلفه نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری بین دو وضعیت وجود دارد، اما در زمینه اولویت‌بندی متغیرهای این مؤلفه در وضع موجود، نخبگان امنیت ملی کشور تفاوت معنی‌داری بین آنها قائل نیستند، این بدان معناست که از نظر نخبگان در سیاست‌گذاری به ۱۱ متغیر مزبور، توجه یکسانی می‌شود. درحالی‌که در وضع مطلوب سیاست‌گذاری امنیت ملی، توجه به متغیرهای «تهدیدکننده بقای نظام»، «رفع تهدیدات حساس و حیاتی» و «شدت مسئله» به‌عنوان اولویت اول تا سوم و متغیرهای «حجم و اندازه مسئله»، «عدم حل مسئله از طریق عادی» و «ضریب حساسیت مسئله» به‌عنوان سه اولویت آخر راه، لازم و ضروری می‌دانند.

بررسی مؤلفه چهارم تحت عنوان «پردازش مدیریتی مسئله امنیت ملی (مدیریت پذیری)» با ۷ متغیر «مدیریت در فضای سیاسی و اجتماعی»، «مدیریت در فضای اقتصادی و فرهنگی»، «مدیریت مسئله امنیتی توسط نهادهای زیرین امنیتی»، «اجماع‌سازی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی»، «انسجام‌بخشی و هماهنگ‌سازی نهادها و دستگاه‌های داخلی»، «مسائل در سطح ملی توسط شورای عالی امنیت ملی» و «مدیریت مسائل در سطح ملی توسط دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی» نیز نشان می‌دهد که حدود ۶۲ درصد از پاسخ‌گویان معتقدند که در وضعیت موجود، سیاست‌گذاری امنیت ملی این مؤلفه در سازوکار شورای عالی امنیت ملی به‌درستی انجام نمی‌گیرد، در مقابل فقط ۳۸ درصد معتقد به پردازش صحیح مدیریت مسائل امنیت ملی هستند. مقایسه وضع موجود و مطلوب این مؤلفه نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری بین دو وضعیت وجود دارد. همچنین اولویت‌بندی متغیرهای این مؤلفه در وضع موجود و مطلوب باهم متفاوت است. بدین صورت که در وضع موجود پاسخ‌گویان اعتقاد دارند که ۷ متغیر این مؤلفه در سیاست‌گذاری امنیت ملی با اختلاف اندکی مورد توجه سیاست‌گذاران است. بالعکس، چون اولویت‌بندی متغیرها در وضع مطلوب کم‌تر از ۵ درصد است، کارشناسان برای سیاست‌گذاری مطلوب امنیت ملی به رعایت اولویت‌بندی در مورد متغیرهای این مؤلفه اعتقاد دارند. از این رو، از دید آنها متغیرهای «انسجام‌بخشی و هماهنگ‌سازی نهادها و دستگاه‌ها»، «مدیریت مسائل در سطح ملی توسط شورای عالی امنیت ملی» و «اجماع‌سازی در محیط منطقه‌ای و بین‌المللی» به ترتیب از اولویت اول تا سوم برخوردار می‌باشند.

مؤلفه پنجم؛ یعنی «آماده‌سازی مسئله برای ورود به دستور کار سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی (شأنیت‌یابی)» با سه متغیر «تهیه گزارش کتبی از مسئله توسط مرکز رصد و مسئله‌یابی»، «بررسی و پیشنهاد ملی بودن مسئله امنیتی توسط معاونت‌های دبیرخانه، شوراهای فرعی و دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی» و «در دستور کار قرار دادن مسئله توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی» مورد قضاوت کارشناسان امنیت ملی قرار گرفت. حدود ۵۴ درصد آنها اعتقاد دارند که در وضع موجود، سیاست‌گذاری امنیت ملی این مؤلفه، به‌خوبی انجام نمی‌گیرد و در مقابل، ۴۶ درصد معتقد به انجام گرفتن خوب این مؤلفه هستند. با توجه به اختلاف کم گروه موافق و مخالف، سطح معنی‌داری این مؤلفه بیشتر از ۵ درصد است و لذا

اختلاف معنی‌داری بین دو گروه وجود ندارد. مقایسه وضع موجود و مطلوب این مؤلفه نشان می‌دهد که اختلاف معنی‌داری بین دو وضعیت وجود دارد. در زمینه اولویت‌بندی متغیرهای این مؤلفه، پاسخ‌گویان در وضع مطلوب توجه به هر سه متغیر را به یک‌اندازه مهم می‌دانند، بالعکس در وضع موجود معتقدند، متغیر «در دستور کار قرار گرفتن مسئله توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی» و «تهیه گزارش کتبی از مسئله توسط مرکز رصد و مسئله‌یابی» به ترتیب در اولویت اول و آخر قرار دارند. این موضوع نشان می‌دهد که سلیقه دبیر شورای عالی امنیت ملی، تعیین‌کننده نهایی در این زمینه است.

با وجود بیان تمایزات الگوی مطلوب نسبت به الگوی موجود، قبل از بیان نظر کارشناسان امنیت ملی کشور در خصوص میزان کارایی و اثربخشی این الگو به پاره‌ای از ویژگی‌های ساختاری و فرایندی آن اشاره می‌شود. از نظر پژوهش، الگوی مطلوب مرحله مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری امنیت ملی الگویی است که در آن مرکزی بنام رصد و مسئله‌یابی امنیت ملی در دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی تشکیل می‌شود تا ضمن مسئله‌یابی تخصصی با نهادها و دستگاه‌های اجرایی در عرصه امنیت ملی و مؤسسات و مراکز مطالعاتی و دانشگاهی ارتباط منظم برقرار نماید. این الگو، مسائل را با تراز مسائل امنیت ملی سنجیده و بر این اساس، مسائلی که تهدیدکننده بقای نظام و رفع‌کننده تهدیدات حساس و حیاتی کشور باشند را به سازوکار شورای عالی امنیت ملی وارد می‌کند. بین نهادها و دستگاه‌های فعال در عرصه امنیت ملی، هماهنگی به عمل می‌آورد و مسائل ملی را در سطح شورای عالی امنیت ملی مدیریت می‌کند. از دیگر امتیازات این الگو این است که سیاست‌پژوهی را در تمام مراحل فرایند سیاست‌گذاری فعال نموده و از تجارب عملی نهادها و دستگاه‌ها و تجارب نظری مؤسسات مطالعاتی و مراکز دانشگاهی استفاده می‌کند.

با وجود آنکه با کمک آزمون ناپارامتری و مقایسه وضع موجود و مطلوب الگوی پیشنهادی ارزیابی شد و با درجه اطمینان بسیار بالایی کارایی آن مورد تأیید کارشناسان امنیت ملی کشور قرار گرفت، در مرحله بعد با استفاده از آزمون تحلیل واریانس فریدمن اولویت متغیرهای هر مؤلفه مشخص گردید و با برشمردن برخی از ویژگی‌های آن درسطور فوق، دوباره ۲۸ شاخص

سنجش کارآمدی، اثربخشی و کارایی این الگو با آزمون «t استیودنت» به معرض قضاوت کارشناسان امنیت ملی گذاشته شد. نتیجه آزمون حاکی از آن بود که الگوی مزبور، الگوی مناسب و مطلوبی برای مرحله مسئله‌یابی در فرایند سیاست‌گذاری شورای عالی امنیت ملی ج.ا.ایران است.

منابع و مأخذ

الف) منابع فارسی

۱. الوانی، سید مهدی (۱۳۷۸)، *مدیریت عمومی*، چاپ سیزدهم، تهران: انتشارات نشر نی.
۲. حایری یزدی، آسیه؛ ملکی، عباس (۱۳۹۶)، *و بازهم سیاست‌گذاری عمومی*، فصلنامه مطالعات سیاست‌گذاری عمومی، شماره ۲۴، صص ۲۰-۵. تهران: مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری.
۳. دانش فرد، کرم‌اله (۱۳۹۲)، *مبانی خط‌مشی‌گذاری عمومی*، چاپ اول، تهران: انتشارات نیاز دانش.
۴. رضائیان، علی (۱۳۶۹)، *اصول مدیریت*، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
۵. رضوی نژاد، سید امین؛ ملک محمدی، حمیدرضا (۱۳۹۷)، *درآمدی تحلیلی بر مسئله‌شناسی در سیاست‌گذاری امنیتی*، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، شماره ۲۷، صص ۲۹۶-۲۷۹، تهران: انتشارات مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری.
۶. غریبانی زندی، داود (۱۳۹۰)، *درآمدی بر سیاست‌گذاری امنیت ملی*، چاپ دوم، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۷. کلینتون، ویلیام (بیل) (۱۳۷۹)، *سخنرانی رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا در همایش اجلاس هزاره سران ملل متحد (۶ سپتامبر ۲۰۰۰ م)*، مجله مطالعات منطقه‌ای، شماره ۴، صص ۱۸۷-۱۸۳، تهران: انتشارات مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه.
۸. کوثری، حمید (۱۳۹۱)، *اصول تدوین برآورد اطلاعاتی*؛ دفتر اول، تهران: انتشارات پژوهشکده اطلاعات.
۹. کوثری، حمید (۱۳۹۵)، *تکنیک‌های مسئله‌یابی در موضوعات راهبردی*، تهران: انتشارات دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی.
۱۰. مقدسی، مهدی؛ اکبری، احسان (۱۳۹۶)، *جایگاه حقوقی مصوبات شورای عالی امنیت ملی در نظام حقوق اساسی ایران*، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، شماره ۴، صص ۸۹۳-۸۷۳، تهران: دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

۱۱. ملک‌محمدی، حمیدرضا (۱۳۹۴)، *اصول سیاست‌گذاری عمومی*، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
۱۲. ملک‌محمدی، حمیدرضا (۱۳۹۵)، *مبانی و اصول سیاست‌گذاری عمومی*، چاپ دوم، تهران: انتشارات سمت.
۱۳. مولر، پیر. (۱۳۷۹). *سیاست‌گذاری عمومی*، ترجمه حمیدرضا ملک‌محمدی، تهران: انتشارات دادگستر.
۱۴. میرشاه‌ولایتی، فرزانه (۱۳۸۸)، *راهنمای عملی تدوین چشم‌انداز*، تهران: انتشارات مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی.
۱۵. وحید، مجید (۱۳۸۰)، *درآمدی بر سیاست‌گذاری عمومی*، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۵۲، صص ۲۱۷-۱۸۵، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۱۶. وحید، مجید (۱۳۸۳)، *سیاست‌گذاری عمومی*، تهران: انتشارات میزان.

ب) منابع لاتین

1. Allock, Bob (2002). National Security law in common law Framework, Basic law Institute.
2. Cobb, R. & C. Elder (1971), "The Politics of Agenda Building", Journal of Politics, 4, 33.
3. Crozier, Michel, Friedberg, Erhard, (1977), L'acteur et le systeme, Paris, Seuil.
4. Davis, C. (1974), "How dose the agenda get set?" in The Governance of Common Property Resources, Ed. 5. Edwin Haefel, Baltimore: John Hopkins University Press.
5. Gramsci, A. (1977). Les intellectuels et l'organisation de la culture in Gramsci dans le texte, Paris, Ed. Socials.

6. Hogwood, B. & L. Gunn (1984), Policy Analysis for Real World, Oxford: Oxford University Press.
7. Jones, C. (1970), An Introduction to the Study of Study of Public Policy, Belmont, Wadsworth Publishing.
8. Padiouleau, J. (1982), L Etat au concert, Paris, PUF.
9. Peters, guy. Jon Pierre.(2006).Handbook of Public Policy,(edits). Sage Publication. p 6.
10. Roger W.Cobb, Charles Elder. 1984. Agenda Building, in policy studies Journal, vol.13. No 1. Sep 1984. Pp 115-129.
11. Sabatier, P.A., and Weible, C.M. 2005. "Innovations in the advocacy coalition Framework". Paper presented at the American Society for Public Administration Meeting. Milwaukee, WI.